

ויישר כוחו על ספרו שהיה לי לעיניים, ומה שהשגתי עליו אינו גורע מערכו. ואעיר שמצאתי טעות בעמוד 49 שכתב שם שאם היה לאדם בן ולבן היתה בת קיים מצות פריה ורביה, כי הוא מדברי רש"י במסכת יבמות בראש דף ס"ב עמוד ב'

אבל אינו מסקנת הסוגיא ועיין באבן העזר סימן א' בבית שמואל סעיף קטן י'.

יהודה הרצל הנקין
רב אזורי

סימן לא

הנקה ומניעת הריון

כ"ה, י' אלול תשל"ז
לרב אהר

לכן ראוי לכבודו לתקן את הדברים בהוצאת קונטרסו לעתיד ובפרט כיון שכתב בו במקום אחר „בדרך כלל, רק צורך בריאותי של האשה, גופני או נפשי, יכול להשפיע על התנגדות ההלכה לכל אמצעי המניעה" של ההריון. לפי הנראה דבריו אלה הם על פי שו"ת אגרות משה חלק אבן העזר חלק ראשון סימן ס"ד שכתב שלא ראה למי שמתיר לאשה למנוע הריון זולת במקום סכנה. ברם שאלתי וראיתי כמה פעמים שהגאון מו"ז הרי"א העניקין וצלה"ה התיר הלכה למעשה לנשים למנוע הריון בשמוש באמצעים המותרים כשלעצמם למשך שנתיים ויותר אחרי לידת ולד חי, וכן שמעתי בארץ ישראל שהורה כן גדול אחד, והרבה נוהגים כן.

ראיתי בקונטרסו הנפוץ „פרדס רמונים" שכבודו כתב „בזמן הגמרא נדחתה חזרת הווסת בדרך כלל עד ל-24 חדשים מתחילת ההריון. המנהג הרווח אז של הנקת הוולד למשך שנתיים שמשה גורם נוסף בעכובו של הווסת. בימינו, על כל פנים, אפילו אצל אמהות מניקות מתחיל ווסת סדיר תוך שישה חדשים מהלידה. רמות התזונה והבריאות המשופרות של דורינו הקטינו את הקשיים הגופניים שבהריון, בלידה ובהנקה. האם המינקת, כמו האמא שאינה מיניקה, חייבת איפא, לשמור את כל הלכות נדה...".

אבל כיון שדעת כבודו כדעת חותנו הגרמ"פ שליט"א שוב לא נותר לדעתו אופן מניעת הריון אלא על ידי ההנקה ולכן ראוי לו לפרסם שהדבר מועיל גם היום. ובודאי המצב של היום שנשים עוברות רוב שנותיהן כל חודש בראית נדות לא היה נשמע כמותו בימי התנ"ך והתלמוד, שכיון שהיו יולדות כמה וכמה וולדות ומניקות בין כל אחד ואחד הרי היו עוברות חמש עשרה ועשרים שנה מבלי להיות טמאות זולת אחרי הלידות וראית נדות פעמים בודדות. וגם לא היו יולדות יתר על המדה שהיכן מצינו שהיו להן עשרה בנים ויותר, וכן מליצת הכתוב עד עקרה ילדה שבעה וכן חנה ושבעת בניה בתלמוד ולא יותר מזה. ועשרת בני פפא שבהדרן למסכתות אינם מאותו איש כמו שהביא האשכול בשם רב האי גאון.

דברים אלה אינם נכונים, וכנראה כבודו אינו מכיר נשים מניקות זולת אותן המאכילות את התינוק גם בקבוקי חלב ומיץ ופירות בצד ההנקה כבר בשבועות וחדשים הראשונים שאצלן באמת חוזר הווסת במוקדם. אבל נשים המניקות באופן בלעדי במשך ששה החדשים הראשונים ועל ידי כך מייצרים גופיהן חלב בשפע, ורק אחרי ששה חדשים מוסיפות מאכלים אחרים בצד ההנקה אבל ממשיכות להניק כרצון התינוק, לרוב אין נשים אלה חוזרות לווסתן עד לשנה או שנתיים כבימי הגמרא ולא נשתנו הזמנים, והדברים אינם קשורים לרמת התזונה אלא להורמונים שבגוף האשה. מציאות זו מפורסמת וכן ראיתי באשתי ושמעתי בהרבה נשים מניקות אחרות, ורק בארה"ב עד לפני עשור שנים כמעט ששכחו את תורת ההנקה אבל לאחרונה גם שם התחילו לחזור אליה.

ורביבוי הווסתות יש בו הרבה מכשולים לזוגות צעירים היום כמובן וכן רבוי הלידות יתר על המדה ולכן ראוי לפרסם שאינו מצב הכרחי. וכבר כתבתי שהיום יותר נשים מניקות והן הצעירות

המושכלות יותר דוקא, ותבוא עליהן ברכה כי הדבר בריא לולד ולאם.

יהודה הרצל הנקין
רב אזורי

סימן לב

הזרעה מלאכותית והוצאת זרע לבדיקה

ב"ה, ג' כסלו תשל"ה
לרב אחר

על שנים המנאפים זה עם זו אף שלא על ידי ביאה, ושוב ראיתי כן בהגהות יעב"ץ שפרש שהוא דרך אברים כלהלן בגמרא שם * . ואף על פי שהסמ"ק במצוה רצ"ב הביא המימרא לענין השחתת זרע לפי מה שהגיה שם באמרי יהוסף, עדיין בסמ"ק אין זה איסור נפרד מהשחתת זרע. וכן הגמ"ז זצלה"ה רשם סימן שאלה בספר שו"ת אגרות משה שלו בצד אותו סעיף.

הדבר שאמרתיו לו אינו דבר חדש, וכבר דברו בו בשו"ת מהרש"ם חלק ג' סימן רס"ח, עמק הלכה להר"י בוימל חלק א' סימן ס"ח, זקן אהרן חלק ב' סימן צ"ז, יביע אומר חלק ב' חלק אבן העזר סימן א', אגרות משה חלק אבן העזר חלק ראשון סימן ע"א וחלק שני סימן י"א, מן הספרים אשר אצלי, ועוד הרבה כאלה. ודנתי בו עם מו"ז הגאון זצלה"ה ואצלו עיקר החשש היה למהימנותם של הרופאים שאכן הזרע יהיה של הבעל.

על כל פנים בשאלת הוצאת זרעו של הבעל הסכימו רבים ושלמים להלכה. ורק בענין בן הנדה דברו באריכות ומסקנת התשובות שהבאתי שאין כאן בן הנדה, ובשנתון גועם כרך א' האריכו בזה והרבה חששו לזה אבל גם הם הודו להיתר כשאין עצה אחרת, וגם טרם ראו את שו"ת אגרות משה שיצא לאור רק אחר כך שהתיר בפשיטות בענין זה. ולא באתי לעשות מעשה עד שיבורר הצד הרפואי לפי דעת שני מומחים כהוראת האחרונים ואחר כך לדון בו מחדש, וגם לברר אם לא ניתן לעכב ביוץ האשה על ידי הורמונים, אבל הצד ההלכתי הוא כאשר כתבתי לע"ד.

ומה שכבודו כתב שהזוג הם רק ג' שנים אחרי הנשואין, אמת שהמהרש"ם החמיר להצריך עשר שנים והסכים לזה ביביע אומר אבל שאר האחרונים לא הזכירו תנאי זה. ומה טוב אם אפשר לעמוד בכך אבל תלוי באופים של בני הזוג, והחכם עיניו בראשו למנוע תקלות בדבר שאינו מעיקר הדין.

יהודה הרצל הנקין
רב אזורי

ובענינים אלה חידש בשו"ת אגרות משה שאיסור של לא תנאף בין ביד בין ברגל שבמסכת נדה דף י"ג עמוד א' הוא איסור נפרד מהשחתת זרע ולכן אסר להוציא זרע ביד אפילו אם אינו לבטלה כגון שרוצה בו לבדיקה או להזריעו ברחם אשתו. אבל כל האחרונים לא הזכירו דבר זה, בנוסף למשמעות רש"י שם שהינם אותו האיסור, ועוד שבשלמא יד אבל רגל מה עניניה לגבי אדם המנאף עם עצמו. ולע"ד כוונת התנא דבי רבי ישמעאל היא

* (הג"ה) וכן הוא בפרוש המשניות למסכת סנהדרין פרק ז' ומי שבא דרך אברים בערוה וכו' זה המעשה מן הזנות קורין אותו חכמים ע"ה מנאפין ביד וברגל עכ"ל.